

ข้อห่วงใยด้านสิทธิมนุษยชน

ต่อ “ร่างแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์”

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

17 สิงหาคม 2559

พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย มีความยินดีที่รัฐบาลไทยเล็งเห็นถึงความสำคัญการวางมาตรฐานการ
รักษาความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ควบคู่ไปกับการปกป้องความสงบเรียบร้อยของประเทศ ด้วยการพิจารณา “ร่าง
แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์”

แอมเนสตี้เห็นว่า ร่างแก้ไข พ.ร.บ.ฯ ดังกล่าวจะสมบูรณแบบยิ่งขึ้น หากการแก้ไขเป็นไปตามพันธกรณีระหว่าง
ประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย โดยเฉพาะ “กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง” หรือ
ICCPR ที่ไทยให้สัตยาบันตั้งแต่ปี 2539 โดยให้สำคัญตามข้อ 17 เรื่องความเป็นส่วนตัวและข้อ 19 เรื่องเสรีภาพในการ
แสดงความคิดเห็น

ข้อห่วงใยด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการปรับแก้

แอมเนสตี้ได้แสดงความห่วงใยอย่างต่อเนื่องต่อการบังคับใช้มาตรา 14(1) ของ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
ที่มีการตีความอย่างกว้างและมักจะถูกพุ่งเข้ามาในการฟ้องร้องจำเลยฐานหมิ่นประมาท ซึ่งอาจผิดเจตนารมณ์ของ
กฎหมาย เพราะมาตรา 14(1) จริงๆ แล้วมีเจตนารมณ์เพื่อเอาผิดการทำเว็บไซต์เพื่อหลอกเอาทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนบุคคล
จากเหยื่อซึ่งเรียกว่าฟิชซิง (phishing) และเพื่ออุดช่องว่างของกฎหมายอาญาที่ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารยังไม่
ครอบคลุมถึงการปลอมแปลงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น การใช้มาตรา 14(1) กับคดีหมิ่นประมาทจึงก่อให้เกิดปัญหา
การบังคับใช้กฎหมายซ้ำซ้อนและเป็นการเพิ่มคดีความที่ไม่สามารถเจรจายอมความได้ในระบบศาลอีกด้วย

ร่างแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฉบับล่าสุดที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการฯ แสดงให้เห็นว่ามี
การเพิ่มเจตนาพิเศษใน มาตรา 14(1) คือการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จโดยทุจริต หลอกลวง เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้
ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ซึ่งเป็นตัวบทที่จะไม่สามารถตีความรวมไปถึงความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ แอมเนสตี้จึงขอ
ชื่นชมคณะกรรมการพิจารณาร่างฯ ที่ได้เล็งเห็นปัญหาและปรับแก้สาระสำคัญของมาตรา 14(1) ให้สอดคล้องกับ
เจตนารมณ์อันแท้จริงของ พ.ร.บ.ฯ ซึ่งการปรับแก้ดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ซ้ำซ้อนและลดจำนวน
คดีที่จะถูกนำเข้าสู่ศาลได้

ข้อห่วงใยด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้รับการปรับแก้

แม้จะมีการปรับแก้มาตรา 14(1) ทางแอมเนสตี้เห็นว่ามาตรา 14(2) ยังสามารถถูกตีความให้ครอบคลุมความผิด
ฐานหมิ่นประมาทได้อยู่ เนื่องจากมาตราดังกล่าวระบุถึงความผิดในการนำเข้าข้อมูลอันเป็นเท็จสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่อาจ
ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทาง

เศรษฐกิจของประเทศ การบริการสาธารณะ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน โดยแอมเนสตี้มีความหวังใญ่ว่านิยามของคำต่างๆ ในมาตรานี้ เช่น “ข้อมูลอันเป็นเท็จ” และ “การบริการสาธารณะ” กว้างและคลุมเครือ การให้คำนิยามเช่นนี้อาจนำไปสู่ลงโทษทางอาญาต่อบุคคลที่แสดงความเห็นบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยตามกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐสามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกได้ แต่การจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องเป็นไปตามจุดประสงค์อันชอบธรรม มีความจำเป็นและเหมาะสม อีกทั้งยังต้องเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิของประชาชนน้อยที่สุดด้วย

ประการสุดท้าย แอมเนสตี้ยังมีความหวังไปถึงกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และศาลภายใต้มาตรา 18, 19 และ 20 ตามร่างแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ซึ่งให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงข้อมูลของผู้ต้องสงสัย หรือระงับการทำให้แพร่หลาย หรือลบข้อมูลนั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ โดยการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งข้างต้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ซึ่งในส่วนนี้ แอมเนสตี้เห็นด้วยที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องขออนุญาตจากศาลก่อน เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลหรือลบข้อมูลออกจากระบบ เป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิส่วนบุคคลซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของบุคคลโดยพลการหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขในการยื่นคำร้องของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการพิจารณาเพื่ออนุญาตของศาลภายใต้ร่างแก้ไขนี้ยังมีเกณฑ์ที่ต่ำเมื่อเทียบกับกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลของผู้ต้องสงสัย ได้แก่ พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และร่างแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

- **การอนุมัติให้ยื่นคำร้อง:** พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษและร่างแก้ไขประมวลวิ.อาญากำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีและผู้บังคับการ ตามลำดับ แต่ตามร่างแก้ไข พ.ร.บ.ฉบับนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องได้รับการอนุมัติใดๆ ในการยื่นคำร้องต่อศาล
- **เงื่อนไขในการพิจารณาเพื่ออนุญาต:** พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษและร่างแก้ไขประมวลวิ.อาญา ระบุเงื่อนไขอย่างชัดเจน เช่น มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะทำให้การได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนั้น คำนึงถึงผลกระทบของการเข้าถึงและได้มาซึ่งข้อมูลเท่าที่จำเป็น และไม้อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ แต่ร่างแก้ไขพ.ร.บ.ฉบับนี้กลับไม่ได้ระบุไว้ อย่างชัดเจน มีเพียงการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์เท่านั้น จึงเกิดคำถามว่า สำหรับการกระทำอื่นๆ นั้นจะสามารถอนุญาตได้โดยไม่ต้องมีเงื่อนไขพิเศษหรือไม่
- **ระยะเวลาการอนุญาต:** พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษกำหนดว่าศาลสามารถอนุญาตได้คราวละไม่เกิน 90 วัน ส่วนร่างแก้ไขประมวลวิ.อาญา กำหนดให้อุญาตได้ไม่เกินครั้งละ 15 วัน และอาจขยายได้ แต่ต้องรวมกันแล้วไม่เกิน 90 วัน แต่ตามร่างแก้ไขพ.ร.บ.ฉบับนี้ ศาลสามารถอนุญาตได้ครั้งเดียวโดยไม่มีการจำกัดเวลา

จะเห็นได้ว่าร่างแก้ไข พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ล่าสุดยังคงมีการกำหนดเงื่อนไขการเข้าถึงข้อมูลของผู้ต้องสงสัยได้ต่ำกว่ามาตรฐาน โดยแอมเนสตี้เชื่อว่าคณะกรรมการร่างฯ จะพิจารณาทบทวนร่างแก้ไข พ.ร.บ.ฉบับนี้ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้แน่ใจว่าการคุ้มครองความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์จะไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและความเป็นส่วนตัว